

دلعل مسجده دلويي جرگي ترخيمي

جرگي چي په بيرنيو حالاتو کي دافغانانو ددود دستور سره سم دستونزو دپري کولو په موخه يوه پخوانی ازمويل شوي لاره ده ، ددي خاوري داوسيدونکو دپاره لرغونی تاريخ لري . دا هغه اولسي غوره دود دي چي له افغانانو پرته د منطقي نور هيوادونه ورسره پراخه بلديانلري . همدغه دود دي چي افغانان ئي له کبله په وياړ سره خپل هيواد دجرگو وطن بولي او په ستونزمنو وختونو کي ئي ورته داميد سترگي نيو لي وي .

دافغانستان اوسنی غميزه چي دهرې ورځي په تيريدوسره پراختيا مومي اولمن ئي په ځانگړي توگه دهيواد په هغو جنوبي ولايتو کي غورځولې ده کوم چي د دی وړند کرښي ته څيرمه دپاکستان ترولکي لاندي سيمو سره نژدي پراته دي . له همدې امله ده چي پدي وروستيو درو څلورو کلنو کي په پرله پسي توگه افغان اولسمشر انور اړوند چارواکي ددي غميزي نيغه پره په برېښه توگه دپاکستاني واکمنو کړيو پرغاړه اچوي . پاکستاني چارواکو هم دا پره تل يو بيخايه تهمت باله او دتروريستي غميزي درينو تراو ئي د ډيورند دکرښي نه دپاکستان دخواسره رداوه .

دنوموړي ستونزي دهورولو په هيله بناغلي کرزي په هغو خبرو اترو کي چي دپوش په منځگرتوب دده و داو پرويز مشرف لخوا په امريکا کي ترسره شوي ، ددواړو هيوادو دمخورو مشرانو اودولتي چارواکو ترمنځ دامن ديوي پراخي جرگي د جوړولو وړانديز وکړ او دپوش دټينگار له مخي مشرف هم ومانه .

ددي سره سم بايد دجرگي دهرڅه ژر رابللو پخاطر دواړو خواوو پښي لوڅي کړي واي . ځمکه هغه سوزي چي اور پري بل وي . دهمدي اصل پر بنسټ افغاني لوري ډير ژر ودي کارته په تياري نيولو لاس پوري کړ ، خوپاکستاني اړخ په يوه او بله پلمه پدي لار کي خنډونه رازيرول . دبادونې ورده چي داکار نه يوازي پاکستاني چارواکو ترسره کاوه بلکه په افغانستان کي هم ټاکلو کړيو دمعلومو دلایلو له مخي ددي ډول جرگي پر ضد په ناوړو تبليغاتو او نارو سورو لاس پوري کړي وو چي له يوي خوا ئي په مقابل کي ديو شمير وطنوالو ذهنيونه راپارول اوله بلي خواني دبل شمير کسانو په زړونو کي راپورته شوي اميدونه دښک په اور کي سوزول . دغو کړيو پدي کار کي دوي موخي درلودې:

الف - - د جرگي په برياليتوب سره ددوي دسياسي حريف يعني اولسمشر کرزي اعتبار لوړيدي چي بايد مخنيوي ئي شوي واي .

ب - په جرگه کي به په طبعي توگه دډيورند د دواړو خواوو قومونو ونډه غوښنه وي او په سره کښينا ستو کي به ئي ددوي په زړونو کي يوډبل سره مينه اويو پر بل اعتماد يواربيا غوټی وسپري چي داکار هم دغو کړيو ته په زړه پوري نه وو ځکه ئي نومخنيوی کول يو ضرورت گانه .

دبيلگي په توگه بناغلی مصطفي کاظمي دمتمدي جبهې وياند حتي دامن دجرگي دپرانيستلو په درشل کي چي نور نوخبره په نن او سبا کي وه ، زړه ئي طاقت رانه وړ او دارياناتلويزيون ديوه خبرلوڅ سره ئي په خبرو کي دتوقع په خلاف چي بايد دبرياليتوب هيله ئي ورته کړي واي ، ياده ئي کره چي داجرگه خوشي دوخت ضايع کول دي اودولت ددي پرځاي چي داسي جرگي جوړي کړي ، بايد دخپلي اداري وضعف ته په پاملرني سره دنوموړي اداري دښه پرمخ بيولو په هکله يواربيا کتنه (بازنگري) وکړي . ددي خبري څخه دده هدف له هيچانه پټ نه وو ، او هغه داچي بايد ددولتي اجرائيوي او قضايي چاروتولي مستقيمي واگي پدغه (بازنگري) کي دپخوا پشان دنوموړي جبهې غړو ته وسپاري او دده په نظر به پدي کار سره ۱۳۷۱ کال په ډول حق وحقدارته ورسپري ، کرزي به خپل جهادي دين اداکړي وي ، وطن به بيرته گل وگلزار او هرڅه به سم شي .

اسلام اباد چي ددغي شاني جرگي سره له اصله جوړ نه وو ، پدي اړه هم دوه علتونه غوښتن بڼکاري :

الف - ددول ناستي اوتگ او راتگ دلروبر قومونو په زړونو کي پخواني مينه راپاروي او دوي نور هم سره نژدي کوي .

ب - داکار به دتروريزم سره د پاکستان تراو ته چي تراوسه ئي شتون په هغه هيواد کي رډوي ، رسمي بڼه ورکړي .

هغه وو چي :

کوھی مه کينه دبل سري په لار کي

گنه ستا به دکوهي په لور گذار شي

په پاي کي دافغانو کونډواو يتيمانو بڼيرواي مهربان خداي په لعل مسجد کي وارويدلي . لکه څنگه چي اسامه بن لادن دامريکا په لستوني کي مار شو ، همدارنگه پاکستاني چارواکي هم په هغه ځاه کي ولويدل چي دافغانو د پاره ئي کيندلي وو

، نور ئې نو لډې ترخه حقيقت نه سترگې پټولاي نه شوي ځکه په لستونې کې ئې ساتل شوي بنسټيال مار دپاکستان پلازمېني اسلام اباد په زړه کېني نېنې په ولگاوه ، په لسگونو تنه مړه او دمردارو وسلو گدامونه چې پخپله (اي اس اي) دپاک الله(ج) په مقدس کورکې ورته جوړ کړي وه ، ټولو نړيوالو په رنوسترگو وليدل . پسله دې اسلام اباد هم پدې پوه شو چې خبره بلې خواته وغزیده ځکه ئې نو دامن جرگه په دوو دليلونو دخان په گټه هم وگڼل:

الف – په خاورې کېني ئې دبنسټيالو د روزنې او ودې له کبله نور خپل هيواد دڅرگند خطر تر تهديد لاندې وليد .
ب – دامريکا چارواکو ورته په ډاگه ويلې وه چې پسله دې به ئې اقتصادي مرستې دتروريزم پر ضد دپاکستان دبرياليتوبونو په کچه پورې تړلې وې او بس .

هغه ووچې دلويې جرگې په خيمه کې دمنطقوي امن جرگې دپرانيسټلو ورځ راورسيده . پدغه نازک وخت کې په غيرمنتظره توگه مشرف کورني مصروفيتونه بهانه ، جرگې ته رانغې اوپرځاي ئې شوکت عزيز راوليږه . زما په اندمشرف پدې اړه دوه ټکي په نظرکې درلوده :

الف – ده فکر کاوه چې جرگه به خامخا په تاوتریخوالي اوږي ، قهرېدلي افغانان به ورته دده دجفاگانوپه پخاطر په جرگه کې سپکي سپوري ووايي او دبي ابې سره به مخامخ شي .

ب – ده سنجولې وه چې جرگه به په گډوډيو ورکښيوزي اوبيله کومودپام ور پريکړو به پاي ته ورسېږي ، نو ددې ناورتيا دمسئوليت نه به ده مخکې لادخپل نه گډون په مرسته ځان ژغورلي وي .

دجرگې جريان داسلام اباده په کلکه ځارل کيده . کله چه جنرال مشرف دخپل نه گډون په هکله بي تفاوتې او په جرگه کې دپاکستاني استازو په هکله دافغانانو ميلمه پالنه اودرناوي وليد ه ، پدې پوه شو چې اکثريت گډون کوونکې سولې او امنيت ته ژمن کسان دي ، نوني ونه غوښته دجرگې دمعنوي بشپړتيا او برياوو څخه بي برخې پاته شي ، په چټکۍ سره ئې دجرگې اختتاميه غونډې ته ځان راورسواوه او په جرگه کې ئې دواکمني فضاتراغيزي لاندې يوه ظاهرأ زړه سوانده او پخلا کونکې وينا وکړه . پدې کارسره بيا ده دوي گټې په پام کې نيولې وې:

الف – نړيوالو او په ځانگړي توگه امريکا ته به ځان دتروريزم دبنمن وښئي .
ب – افغانانو ته به ځان ددوي خواخوږۍ او مهربان دوست ښکاره کړي .

لنډ داچه په دواړو هيوادو کېني د څرگندو کړيو د مخالفت اومناقانه هلوځلو سره سره ، جرگه ديوه اوږده ځنډ وروسته دکابل پولې تخنيک انستيتوت دانگر په هغه خيمه کې پرانيسټل شو ، کومه چې پخوالا دلويې جرگې دپاره جوړه شوې وه . جرگه بيله دې چې جنجال پارونکې يعني تاکري ماکري خبري منځته راشي او غونډه په تاوتریخوالي وړوي ، ټول جريان ئې په عمومي توگه دصميميت نه په ډک او يوپر بل باندي دباور په چاپيريال کې پرمخ ولاړ او ديوه شپږ برخه ايز پريکړه ليک په منلو سره ئې غونډه پاي ته ورسیده . البته دپريکړو دپياده کولو په موخه يوځانگړي ميکانيزم هم په پام کې نيول شويدي .

دجرگې پريکړې خو تر ډيره بريده حتي دهغو کړيو دپاره هم د ردولو وړندي ، کوم چې له اوله سره ئې ددغې جرگې دنامه سره لاساسيت درلود . ددې ټولوخبرو سره سره دابه دمنطقو نه يوه ليري خبره وي ترڅو وويل شي چې دجرگې پاي به دسولې اوامنيت سره جوخت وي . دجرگې پريکړې عملا هغه وخت گټوري بللای شو چې په صحيح توگه دعمل جامي واغونډي ، اوداکار بيا ددواړو خواوو ، په ځانگړي توگه دپاکستاني اړخ په صادفانه نيت اوربښتنيو هلو ځلو پورې اړه لري . دجرگې هغې معنوي گټې چې همدا اوس هم هيڅوک تري منکريدلای نشي ، دپوره پام وړدي مثلاً :

۱ – جنرال مشرف په همدغه جرگه کې دخپل دايمي انکار سره سره دټولي نړي په وړاندي مجبوراً اعتراف وکړ چې تروريزم يوه افغاني پدیده نده ، ريښې ئې دپاکستانه اوبه اخلي ، هلته توليديږي اوافغانستان ته ليردول کيږي .

۲ – دديورند ددواړو خواوو قومونوتر منځ صميميت يوار بيا وښوده چې اوبه په ډانگ نه بيليري .

۳ – ددواړو هيوادوخلکو او نړيوالو داومنل که دافغانانو پر کور بل کړي اور مر نشي نوپه لمبو کې به ئې نه يوازي پاکستان بلکه نورگانديان هم وسوزي .

۴ – دجرگې گډون کوونکوپه يوه خوله ددواړو هيوادونوخلکواو نړيوالو ته په گوته کړه چې افغاني طالبان ددې خاورې بچيان دي ، بايد دنورو اتباعو پشان ئې سياسي او مدني حقونو ته پاملرنه وشي .

اوس چې جرگه په برياليتوب سره دباور په فضاکې پاي ته رسيدلې ده ، راشي دپريکړو عملي کولو ته ئې هم داميدستگي په لارشاووا داکار ددې وطن دټولو اوسيدونکو افغانانو په گټه دي ځکه تاريخ په ډاگه ښودلې ده چې غم اوبنادي زمور د ټولو يوه ده . پاي